

Jukka Gustafsson sd ym.

Lakialoite laiksi työsopimuslain 13 luvun ja rikoslain 47 luvun muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsopimuslakia ja rikoslakia siten, että vuokratyövoiman käyttäminen niin sanottuna rikkurityövoimana kielletään lakossa olevien työntekijöiden korvaamiseksi vuokratyöntekijöillä.

Aloitteella pyritään kunnioittamaan työntekijöiden lakko-oikeutta, joka on työntekijöiden perusoikeus ja osa työntekijöiden järjestäytymisvapautta. Niin sanottujen vuokratyörikkureiden käyttäminen työtaistelutilanteissa on katsottava vakavaksi järjestäytymisvapauden loukkaukseksi. Lakialoitteen ja sen esittämän lakimuutoksen hyväksymisen on tehnyt ajankohtaiseksi muun muassa postialalla suoritettut uhkailut ja valmistelutoimenpiteet vuokratyövoiman hankkimiseksi mahdollisen tulevan lakonalaisten työn suorittamiseksi. Kyseisessä tilanteessa postin työntekijöitä on jopa työnantajan taholta velvoitettu perehdyttämään lakon varalle vuokrattavia työntekijöitä etukäteen. Tämän seurauksena Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry julisti muun muassa työntekijöiden perehdyttämiskiellon postin työpaikoille, joilla työnantaja velvoitti vakituisia työntekijöitä perehdyttämään vuokratyöfirman kautta työpaikalle ohjattuja vuokratyöntekijöitä. Mitä todennäköisimmin tarkoituksena oli käyttää kyseessä olevia vuokratyöntekijöitä myöhemmin laillisen lakon tilanteessa lakon murtamiseen rikkurityövoimana. Posti on myöhemmin (18.11.2015) kuitenkin tiedottanut, ettei se aio käyttää vuokratyöfirman työntekijöitä uhkaavan lakon aikana. Tämä työnantajatahon perääntyminen viime hetkellä ja pääasiassa maan hallituksen painostaessa valtion omistamaa yhtiötä yleisen työmarkkinatilanteen täydellisen jumiutumisen estämiseksi tässä yhdessä yksittäisessä tapauksessa ei kuitenkaan poista missään määrin Suomen lainsäädännön ilmeistä puutetta ns. rikkurityövoiman käytön estämiseksi. Uusia vastaavaltaisia tilanteita tulee varmasti, ja lainsäätäjän eli eduskunnan tehtävänä on puuttua ilmeisiin puutteellisuuksiin lainsäädännössä. Näin erityisesti, mikäli lainsäädännön puutteellisuudet johtavat ilmiselviin oikeudenloukkauksiin, kuten työntekijöiden lakko-oikeuden ja järjestäytymisvapauden loukkauksiin.

Nykytila

Suomen lainsäädännössä ei ole yksityiskohtaista säännöstä vuokratyövoiman käyttämisen kieltämisestä työtaistelutilanteessa tarkoituksena korvata lakossa olevia työntekijöitä. Oikeustieteellisessä keskustelussa on tullut ilmi, että rikkurivuokratyövoiman käyttämistä ei sinänsä ole Suo-

Lakialoite LA 51/2015 vp

men lainsäädännössä kielletty työtaistelun aikana. Työmarkkinoiden toimivuuden, neuvotte-
luosapuolten luottamuksen ja neuvotteluedellytysten säilymisen vuoksi ja erityisesti työntekijöi-
den lakko- ja järjestäytymisoikeuden kunnioittamiseksi ja viime kätiseksi toteutumiseksi on ky-
seessä oleva toiminta katsottava kuitenkin moraalisesti erittäin kyseenalaiseksi. Näin ovat muun
muassa ilmaisseet Suomen eturivin työoikeusprofessorit Kari-Pekka Tiitinen ja Seppo Koskinen.

Kansainvälistä vertailua

Vuokratyövoiman käyttäminen lakkojen murtamiseen eli rikkurityövoimana on lailla kielletty
Euroopassa, mm. Ranskassa, Belgiassa ja Puolassa. Ranskan pykälä on juridisesti ja lainsäädän-
nöllisesti katsoen varsin yksiselitteisen selvä: kielletään vuokratyövoiman käyttö korvaamaan
työntekijä, jonka työsopimus (työsuhde) on työtaistelun johdosta keskeytyneenä. Tämän tyyppi-
nen kiello on ollut omiaan lisäämään osapuolten pyrkimistä neuvottelutoimin ja muutoin asian-
mukaisin toimin pääsemään neuvottelutulokseen konkreettisten työriitojen tilanteissa ilman, että
sopimusosapuolet ryhtyvät työtaistelutilanteessa "likaiseen peliin", jonka seuraamukset koituvat
viime kädessä koko yhteiskunnan haitaksi työmarkkinoiden toimintaa vuosikausia pahimmillaan
heikentävänä jälkivaikutuksena. Suomen lainsäädäntö ei perusrakenteiltaan olennaisesti eroa ko-
maiden lainsäädännöstä, joten kyseenomaisen säädöksen säätämiselle ei sinänsä ole mitään juri-
disesti katsottavia esteitä.

Nykytilan arviointia

Kansainväliset esimerkit osoittavat, että kansallisesti on nähty tarpeelliseksi säätää kieltoja ns.
rikkurityövoiman käyttämiseksi, kuten Ranskassa. Suomalainen työelämä on myös viime aikoi-
na tarpeettomasti kärjistynyt niin sanotun rikkurityövoiman käyttöuhkailujen ja käyttämisen seu-
rauksena, jonka seurauksena työriidat ovat pitkittyneet ja hankaloituneet. Lainsäädännössä oleva
kiello olisi estänyt tämän kaltaisen negatiivisen kehityksen Suomen työmarkkinoilla. Nykytilan
arvioinnin osalta on myös keskeistä huomioida, että kansainvälisesti toimivat vuokratyöyrityk-
setkin ovat omissa kannanotoissaan suhtautuneet periaatteessa myönteisesti kansallisiin säännök-
siin vuokratyövoiman käyttämisestä lakon rikkomistilanteissa. Näin esimerkiksi CIETT Corpo-
rate Members & UNI Global Union "On Temporary Agency Work", joka toteaa edistävän vuok-
ratyötekijöiden käytön kieltämistä lakossa olevien työntekijöiden korvaamiseksi: "Prohibition of
the replacement of striking workers by temporary agency workers without prejudice to national
legislation or practices".

Nykytilan arvioinnin osalta on myös keskeistä huomioida, että kansainvälisesti toimivat vuokra-
työyrityksetkin ovat omissa kannanotoissaan suhtautuneet periaatteessa myönteisesti kansallisiin
säännöksiin vuokratyövoiman käyttämisestä lakon rikkomistilanteissa. Näin esimerkiksi CIETT
Corporate Members & UNI Global Union "On Temporary Agency Work", joka toteaa edistävän
kieltämistä vuokratyötekijöiden käytön kieltämistä lakossa olevien työntekijöiden korvaamiseksi:
"Prohibition of the replacement of striking workers by temporary agency workers without pre-
judice to national legislation or practices".

Myös EU:n vuokratyödirektiivi tunnustaa kansallisten säädökset, joilla kielletään vuokratyönte-
kijöiden käyttäminen korvaamaan työntekijöitä lakkotilanteessa. Euroopan parlamentin ja neu-
voston direktiivin 2008/104/EY vuokratyöstä eli ns. vuokratyödirektiivin kohta 20 kuuluu: "Tä-

Lakialoite LA 51/2015 vp

män direktiivin säännökset, jotka koskevat vuokratyön käyttöön liittyviä rajoituksia tai kieltoja, eivät estä sellaisten kansallisten lakien tai käytäntöjen soveltamista, joissa kielletään lakossa olevien työntekijöiden korvaaminen vuokratyöntekijöillä." Tämän direktiivin kohdan mukaan EU siis suhtautuu käytännössä myönteisesti siihen, että jäsenmaat, kuten Ranska ja Belgia esimerkiksi, ovat säätäneet kansallisessa lainsäädännössään kieltoja rikkurityövoiman käyttötilanteiden osalta.

Kansainvälisen työjärjestön eli ILO:n valvontakäytäntö lähtee myös siitä, että rikkurikielto perustuu YK:n alaisen Kansainvälisen työjärjestön ILO:n järjestäytymisvapautta koskevaan yleissopimukseen nro 87. Tämä tulkinta on siis vahvistettu valvontakäytännössä. Suomi on ratifioinut yleissopimuksen vuonna 1949, ja yleissopimuksen valvontakäytäntöä on tavattu kunnioittaa järjestäytyneessä työmarkkinakentässä. Kyseisen sopimuksen tulkintakäytännön voidaan katsoa velvoittavan myös lainsäätäjää eli eduskuntaa ainakin niissä tilanteissa, joissa kansallisessa käytännössä on esimerkkejä ilmiselvistä ja todennetuista loukkauksista työntekijöiden lakko-oikeutta ja järjestäytymisvapautta kohtaan, kuten Suomessa on tilanne.

Suomen vuokratyönantajat ovat myös omissa vuokratyövoimaa välittäviä koskevissa jäsenyritystensä henkilöstöyritysten auktorisointisäännöissä "Reiluja vuokratöitä — auktorisoitu henkilöstöpalveluyritys" todenneet työmarkkinoiden pelisääntöjen kunnioittamisen olevan keskeinen osa auktorisoitujen henkilöstöpalveluyritysten toimintaa: "Auktorisoidut yritykset eivät vuokraa lailisen työtaistelun kohteena olevaan yritykseen uusia työntekijöitä".

Esityksen vaikutukset

Esitys vaikuttaisi työmarkkinoiden toimintaedellytyksiä kehittävästi, koska se olisi omiaan selkeyttämään pelisääntöjä työtaistelutilanteissa ja parantaisi kansainvälisten säännösten suojaamaa työntekijöiden lakko- ja järjestäytymisoikeutta. Esityksellä ei olisi suoranaisia taloudellisia vaikutuksia valtion budjettiin.

Voimaantulo

Muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan kesäkuussa 2016.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

Lakialoite LA 51/2015 vp

1.

Laki

työsopimuslain 13 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työsopimuslain (55/2001) 13 lukuun uusi 2 b § seuraavasti:

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

2 b §

Vuokratyövoiman käyttö kielletty työtaistelutilanteissa

Työnantaja ei saa käyttää vuokratyövoimaa korvaamaan työntekijää, jonka työsopimus on työtaistelun johdosta keskeytyneenä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

rikoslain 47 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 47 luvun 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 578/1995, seuraavasti:

Lakialoite LA 51/2015 vp

47 luku

Työrikoksista

5 §

Työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaaminen

Työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta tuomitaan myös se, joka pakottaa työntekijän liittymään tai kuulumaan ammatilliseen tai poliittiseen yhdistykseen samoin kuin se, joka käyttää vuokratyövoimaa korvaamaan työntekijöitä, joiden työ- tai virkasopimus on työtaistelun johdosta keskeytynyt.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2016.

Helsingissä 4.12.2015

Jukka Gustafsson sd
Pia Viitanen sd
Riitta Myller sd
Anneli Kiljunen sd
Tuula Haatainen sd
Sirpa Paatero sd
Maria Guzenina sd
Joona Räsänen sd
Antti Rinne sd
Maarit Feldt-Ranta sd
Harry Wallin sd
Krista Kiuru sd
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Ilmari Nurminen sd
Lauri Ihalainen sd
Sanna Marin sd
Timo Harakka sd
Satu Taavitsainen sd
Antti Lindtman sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Tytti Tuppurainen sd
Nasima Razmyar sd
Ilkka Kantola sd